

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Felévre	4
Negyedévre	2
Hírdetések díjazás szerint.	

Kísérletezés.

Az újabb tudományos kutatásban jelentős szerepe van a kísérletezésnek.

Az elmélet megállapította feltevések megvalósíthatását vagy lehetetlenségét az alapos és türelmes kísérletezések döntik el.

A tudomány birodalmában folytatott kísérletek, ha pozitív eredménnyel járnak, hasznót jelentenek az emberiségre nézve, ha negatív eredménnyel, közvetlen kárt nem okoznak. Szóval az ilyen mű kísérletezések sem anyagi, sem erkölcsi vizsgálatast nem létesíthetnek.

Jót hozhatnak, de bajt nem.

Ebben van e kísérletezéseknek feltétlen jogosultsága.

Ez a feltétlen jogosultság azonban csakis élettelen, mondjuk lelketlen anyagokon végzett kísérletezésekre állapítható meg.

Az azonban sok oldalról ellenzés hallható pl. az állatokon végzett viviszekciókkal szemben is, s határozottan véteknek és bűnnek tekinthető volna egy élő lelkes lényen kísérletképpen végzett bármely operáció.

Mennyivel vétkesebb dolog egy történelmi multtal és hivatással bíró nemzetet végezni olyan kísérletezéseket, amelyek nemcsak a nemzet méltóságával és érületével nem férnek össze, hanem a sok tétozával és huzavonával határozottan megrendítik a nemzet életképességébe vetett hitet, meggyöngítik a nemzet politikai érettsége felől kialakult erős meggyőződést.

Ilyen politikai kísérletezések mediuma lett a magyar nemzet.

Az a nemzet, amely minden további kísérletezésnek útját bevágandó, határozott provokálásra nem remélt súllyal és méltósággal tett tanubizonytságot a maga politikai érületéről.

Matematikai megdönthetlenséggel mutatta meg az úgynevezett intező köröknek s az egész világnak, hogy jövendő létét minő bázisra akarja felépíteni.

A nyílt provokálásra nem remélt biztossággal kimondotta, hogy politikailag szuverén egység akar lenni.

Eddig egy mesterséges egység töredéke volt, most maga akar önálló egység lenni.

Kinek van joga ennek az akaratnak útját vágni?

Senkinek.

Egyes embernek, aki szolgálai minőségben ette meg kenyérének javarészét, sem gátohatja meg jogoson semmiféle hatalom az önállóságra való törekvését.

Annál kevésbé egy nemzetnek, amely egy évezred előtt tett tanubizonytságot, önálló államot alkotó képességéről.

Önállóságát hosszú századok alatt hol erőszakkal, hol simasággal meggyengítették, aláásták, de az önállóság visszavivásának érületét és akaratát ki nem írhatták, el nem fojthatták.

Az elbizakodott hatalom ugyan befejezettnek vélte munkáját s merészkedett meglopintani a nemzet vértelennek gondolt szívet.

És im a szív nagyot dobant!

Hatalmas lüktetéssel indult meg az alélnak látszott vérkeringés. A nemzet kitért, egészséges szívet.

De nem azért, hogy kísérletezzenek vele.

Nem azért, hogy mesterséges kötésekkel ismét megakadályozzák a vér keringését.

TÁRCA.

„Mária Dalok“-ból.

Ki az, ki ékes, mint a hajnal?
S fényes versenyre lép a nappal;
Kinek szolgál a hold, a csillag,
Ki minden szépet meghaladhat.
Kiről beszél a szél fuvalma,
S mormol a tenger ezüst habja?
A kit utánoz a legszebb kép:
Te vagy királynőm, az örök szép!

Te hid vagy a menybolt és föld között,
A melyen Isten e világra jött,
S a mely az élet tengere felett
Bennünket is az Istenhez vezet . . .
Légy közbenjáróm, hallgasd meg imám:
Füzz össze szent Fiaddal, Szűz anyám!

Mondjam bár, hogy te tiündöklő csillag vagy,
Kihez a menny ékét nem foghatom;
Vagy mondjalak szende kikeletnek,
Kit utánoz a virágos halom,
Dicsérjelek, köszöntselek dalommal,
Térjek feléd esdő bizodalommal . . .
Nem ér nekem semmit, bármit tesztek,
Ha bűnnek építetek szívemben oltárt,
Ha helyetted más földit kedvelek!

Miért ne volna vig az életem,
Mosolyról mért ne szólna énekem?
Örömben a szív boldogan dalol,
Csokrot köt a jölet virágiból.
Bár a világ virága nem enyém,
S mosolyban, fényben bár szívem szegény . . .
Boldog vagyok, Anyám! szép rózsaszál,
Mert lelke benned mindent feltalál!

Oh Szüzanyám, szívemnek drága gyöngye!
Még sért a föld szikár, kemény göröngye.
Szívem tenger; hullámot verdes árja . . .
Légy csillagom, légy tengerem királya!
S ha elesitül szívem-lelkem viharja,
A győzelembabért te néked adja;
Tied legyen a gyöngy: — szívem erénye . . .
Oh légy velem, s keblemben tér a béke!

Faustinus.

Tompa Mihály hazafias költészete az elnyomatás korában.

(Folytatás.)

A kibujdosottakhoz szebbnél-szebb költeményeinek egész sora szól. Első helyen kell említenünk ezek közül „Level egy kibujdosott barátom után“ című remek ódáját, amely bensőség, az érzés heve, a hang őszinte melege, esz-

meinek magasztossága tekintetében nemű költeményeink között csaknem páratlanul áll. A költemény Kerényi Frigyeshez, Tompa egyik legkedvesebb költő-barátjához van intézve, aki Amerikába vette útját.

A költő még néhány szót akar intézni a jó barátához, akit hajója talán már boldogabb révbe vitt; talán már nem is éri utól:

. . . mint madárt a haszart,
A melyet a szellő azon fáról szakaszt,
Hol vesztett fészke állt s kiseded családja benn,
S a távozó után lebbenti esedenesen . . .

Szeleid szemrehányással kérdezi:

Lelked mit érezett, hogy elhagyád e hont,
Mídon úgy hagytad el, hogy sohse lásd viszont?
Nem állított meg a határnál valami . . . ?
Honszeretet, ha azt ki tudnók mondani!

Most bizonyára fényes csillagok alatt, virágban gazdag földön jár az eltávozott.

Ah, de azok neked mind ösmeretlenek!
S nem ezek közt valál futkározó gyerek.

Nem kárpótolhat bennünket az elveszetteként az idegen föld; mert a jelen nem elég a boldogságra.

A multon épül az s az emlékezeten.

Nem vádolja barátját, hogy bucsútlán távozott; hiszen a búcsú mindig kínos:

És nem is azért, hogy császárvágással kiereszék a felpeszűlt vért.

A nemzet azért tárta ki keblét s tette ki ép egészséges szívét, hogy az arra hivatott munkáljanak és dolgozzanak vele, de ne kísérletezzenek rajta.

Akik tehát látják ezt a nemzeti szívet, hallgassák meg dobbanásait, értsék meg kiáltó szavát s ne engedjék ismétlen a bönöölő asztal hideg lapjára ledobni újabb viviszekciók számára.

Ez megbocsáthatatlan, ez rettenetes bűn volna.

Könnymű játék az étellel. Ne kísérletezzenek tehát átmeneti, ideiglenes kormányval.

Meg kell jól fontolni, hogy egy ilyen kormány fennállása bármilyen rövid legyen is, elég időt ad az ellenségnek arra, hogy oly hosszú idő óta ismert nárkózisát alkalmazza s megint megszüntesse a szív dobogását.

Qui habet tempus, habet vitam!

Nem kell ezt az időt megadni a viviszektoroknak s nem kell oda életet adni. Azok tehát, akiknek most a nemzet sorsa kezükben van, ne engedjék a piros-pozsgás életet káros orvossággal petyhüdtté — s így szalonképessé tenni.

Még akkor se engedjék meg, ha ez a szalon Ausztriában van.

Határozott programmal bíró kormány kell, nem átmeneti, nem ideiglenes.

Bolond ember az, aki éhes gyomorral, hizott pulyka helyett nyomorult verebet fogad el.

Az erd. r. k. Irodalmi Társulat rendkívüli közgyűlése.

J e g y z ö k ö n y v az Erdélyi római katolikus Irodalmi Társulatnak 1905. évi február hó 22-én a gyulafehérvári r. kath. főgimnázium első emeleti tanári termében tartott rendkívüli közgyűléséről, amelyen jelen voltak: Imets F. Jákó apátkanonok, tiszteletbeli elnök; Tamási Áron, prelátus-kanonok, alelnök; Csiky Miklós, főgimn. tanár, pénztáros, Bartalis József, főgimn. tanár, ellenőr, Wagner Sándor, főgimn. tanár, szerkesztő, Kárpiss János, főgimn. tanár, titkár; Zomora Dániel és Kovács Lajos székese gyh. kanonokok; Pál Antal, főgimn. igazgató, Kóródy Péter dr., pápai kamarás, theol. tanár; Baráczy Albert t. alesperes, nagyenyedi fegyházintézeti lelkész és Deli Ödön minorita rendű áldozópap Nagyenyedről, Soóthy Gyula lelkigazgató. Márton Andor püsp. udv. káplán, Bartos Mihály, székese gyh. segédlelkész, Szász Károly r. kath. elemi isk. igazgató-tanító, Matskássy József r. k. elemi isk. tanító, Cserni Béla dr. nyug. főgimn. tanár; Zlamál Ágost, Fejér Gerő dr., Péter János dr., Rass Károly, Szporni János, Reithofer Jenő, Riszner Ödön, Csibertics Imre és Kulesár Ferenc főgimn. tanárok.

1. Imets F. Jákó tiszt. elnök délután 5 óra 15 perckor a következő hatásos beszéddel nyitotta meg a gyűlést:

Tisztelt közgyűlés!

„Az erdélyi rk. irodalmi társulat választmányának folyó február hó 8-án tartott ülése megbízásából vagyok bátor ezen elnöki széklet ad hoc elfoglalni.

Tekintettel ezen rendk. közgyűlés egyetlen, de igen fontos tárgyának, t. i. az elnöki és alelnöki tisztek betöltésének mennél sikeresebb elintézésére: megnyitó helyett legyen szabad a t. közgyűlés becses figyelmét az elnöki tiszt. állások jelentőségére különösbbe is felhívni.

Közel 3 évtizede, hogy az erdélyi rk. irodalmi társulat fennáll s kitűzött nagy célját, mely a tudományak és szépirodalomnak kath. szemlében való művelésében és írói erők tömörítésében áll, több-kevesebb sikerrel munkálja. Az eszme

mint csiraképes mag kiküzdötte magát; de igen természetes, hogy annak fejlődése, virágzása és gyümölcsözése mindig nagyon függ a talaj művelésétől, vagyis a művelőktől és az időjárás viszonyosságaitól, vagyis a közönség pártolásának mértékétől.

Tekintettel tehát a közgyűlés kitűzött tárgyában teendő intézkedésre: egészen célszerűnek és aktualis eljárásnak tartom b. e. püspökünk Lönhart Ferencnek 1888. jul. 18-án 681. sz. a. ez érdemben kiadott körleveléből a következő momentumokat idézni: „Noha — írja körlevelében a gondos főpásztor, — a társulat fenállása óta szakadatlanul és helyes irányban működik; de a kebelében nyilvánuló munkásság még nem tekinthető olyan irodalmi munkálkodásnak, amely után az erdélyi katolicizmus színvonala meg lenne ítéendő; mert a közönség kevesebb anyagi és szellemi támogatásban részesíti, mint a milyen a célja által körülírt ügyszöz találta.”

„Az erdélyi terjedelmes egyházmegye területén a lelkészi és tanítói állások mellett több középiskola is létezik; tehát sok az olyan állás, amellyel szellemi munkálkodás jár. Akik ezen állásokon vannak, azoknak koronkint meg kell mutatniok, hogy mennyire képesek a sokféle és folyton szaporodó követelések között az állásukhoz kötött ügyet szolgálni. Különösen, akikre a tanítás ügye van bízva, azok egymás érdekében is tesznek, ha az állásuk által mulhatatlan követelt tanulmányozásaik eredményét szakmájukba vagy irodalmi munkába foglalják össze és ennek révén eszméiket az iskola javára is kicserélik; ezáltal egymást a folytonos haladásra jótékonyan serkentik és a közönség előtt is jó hírnevüket nagyban emelik, úgy mutatván be magukat, mint akik a tudományt szeretik.”

„Az erdélyi egyházmegye és különösen a férfiaknak szellemi élete, tudományos működése, jó hírneve kívánja, hogy a jó ügyirat, melyet az erd. irod. társulat szolgál, senki se legyen közönyös, senki se vessen eleje akadályt,

A darú is búsan kiáltozik, pedig
Egész nemzetével útra kerekedik.

Ami itt fáj, ott is fáj; s a lelek sebe hamarabb gyógyul a honi hantokon. Nem is lett volna szabad elhagyni a hazát, mert

... ha vígan lépted át a háznak küszöbét,
Honnán vidám zene s pohár csenggetteled:
Nincs lelked, hogy meleg részvételt hájad át,
Midőn nagy bú miatt gyászt öltött a család?

Most remek párhuzamba állítja a költő az anyát és a haza fogalmát:

Ha, aki fölnevelt, a kedves jó anyát,
Betegen, rongyosan elédbe állana:
Karbába omlanál, ölelve melegen,
Azért, hogy rajta már nincs, bársony és selyem.

Mégis szülőhonor', a legszentebb anyát
Nehéz óráiban, rossz gyermek, elhagyád!
Mert úgy szeretted, hogy tovább nem nézhetéd
Sápadt arculatát és könyező szemét.

Ne legyünk hajába hütlének a hazához és ne hagyjuk el egymást, ha a sors bennünket elhagyott. Ne széledjünk el, mint pásztor nélkül a nyáj: itthon — ha gyászban is — nemzet vagyunk, míg a messze idegenben koldus földönfutók.

Szívet cseréljen az, aki hazát cserél!

A bujdosó mindenüvé magával viszi multja emlékeit és nem lel kárpótlást azokért, akiket s amiket elhagyott. Az itt maradt jó barátok fáj-

dalmasan szemlélik az üresen maradt széket s ha koccan a pohár, siket a csengése:

Oh, hogyné volna az? — hiányzik a tied!

A költő meghatottan eseteli azt az elhagyatottságot, pusztulást, amely barátja házában, kertjén meglátszik. Jó anyját a szótlán bú gyorsan viszi a sír felé; hiszen úgy kell fiát tartani, mint aki már halott.

Ekkor Tompa, mintegy önmagát is vigasztalva, így kiált fel:

Pedig te élsz, élj is, barátom, boldogan!
Erős légy, ha mégis a bánat megröhan;
Mert hosszú hervadás emésztí azt a fát,
Melyet nagykorában tesznek más földbe át.

Baráti szeretetének meleg gyöngédségével szól végül a távollévőhöz:

S midőn hazánk felé a vándor madarak
Hazádnak partiról majd visszazállanak:
Távol, más világból, nagy tengerek felett,
Küldd vissza nekünk e szíves üdvözlötlet.

Hasonló, szép emléket állít még egyszer Kerényinek és vele együtt Petőfinek is, mikor újra látja azt a már rommá vált erdei lakot, amelyet egykor hárman versenyezve énekeltek meg. „Barátim emlékezte”, ez a címe ennek a költeménynek, amelyben így sóhajt fel:

Nem lépem én többé a küszöböt által,
Nem vonz a puszták lak, rom és bánat van ott;
Visszatér e tájra a tavasz s madárdal,
Csak egy nem tér vissza: a költő, a halott.

Mig hamvaikat a szél hordja szerte-szét:
Órizzuk a költők szent emlékezetét!

Lángoló honszerelme intí a külföldön tartózkodókat „A vándor könyvébe” írt sorokkal:

Azért hatalmas, nagy népek között
El ne felejtsd hazád és nemzeted!
Mig a világ azoknak birtoka:
Ennek mindene az, a szeretet!
Tekintsd meg a nyagok sírszobrai,
De őseidnek hamvát ne feledd...
Ne, a fenyés, dúspaloták miatt
Az egyszerű, kis szalmafedele!

„A vándornak”, a világ vándorának ugyanazokat az elveket hangoztatja, amelyeket Kerényihez intézett odájából már ismerünk. S hogy csak családós lehet osztályrésze annak, aki boldogulását idegen földön keresi, remekül példázza „A testvérek” című allegóriájában. Hárman voltak s egyszerre hagyták el a szülői házat: az első hirt szeretni harcba ment, de borostyán helyett csak redőket szerzett homlokára; a második gyöngyhalász lett s kincset keresni hajóra szállt, de kincsel terhelt hajóját elnyelte a tenger s ő maga koldusként ért újra partot; a harmadik a tudásért küzdött, de öröknek tartott rendszerre összedől, mint a kártyavár. Megtörve, megaggyva térnek vissza a szülői házba: de megtanulták ezt a nagy igazságot:

Drágát, becseset, miandent, mit a világ terem
S hűségédért kínál: nézz mint értéktelemt!
És hár a sors legyárt dúsán halmozza rád:
Soha boldog ne légy, — ha nem boldog hazád!

hanem körül mindenki részvevőleg sorakozzék; hogy az erők szétforgácsolása ne hasson bántólag a céljának jogosult és eléggé nem javalható vállalatára; de sőt azoknak tömörülése legyen mód és eszköz egy élénk szellemi mozgalomhoz, melynek egyesítőjeül központjául és élészőjeül a püspöki székhely természetesen kínálkozik.

Ezen ma is aktualis főpásztori szöveget elveit és érveit a t. közgyűlés megfontolásába ajánlván, kérem annak megjelent érdemes tagjait, sziveskedjenek azon esetre, ha a lemondó elnök urak elhatározásuk mellett megmaradnak, úgy az elnöki, mint az alelnöki állások betöltésénél becses figyelmököt azon kiváló, lelkes, ifjabb és munkabíró erőkre fordítani, kik a püsp. lyceumban és a helyi ezen már Fogarasy püspök által „mintaszerűnek“ tervezett főgimnáziumban működnek s az irodalom terén hírnévvé bírnak.

Egyszersmind tekintettel autonómia szerzetünk és berendezésünk szellemére is, elnöknek egyházi, alelnöknek pedig világ férfit ajánlok.

Ilyen szervezkedés következtében az irod. társulat mezéjén virulóbb tavaszra és felpeszdülésre nyílik kilátás, kivált, ha az igazgatóválasztmány módját fogja találni annak, hogy a társulat élénkebb munkásságát illetően az alapszabályok 10. §-ának szabványai bővebb érvényesülést nyerjenek. Ezen előfeltételek mellett önként fog bekövetkezni az érdekelt közönség óhajtottabb és méltóbb támogatása is.

A megjelent igen tisztelt tagokat szívből üdvözölve, a közgyűlést az Úr nevében megnyitottam nyilvánítom.

Ezen elnöki megnyitót a gyűlés Tamási Áron indítványára jegyzőkönyvbe veteti és a tiszt. elnöknek köszönetet szavaz.

2. A tiszt. elnök ezután felolvastatja Ujfalusi József dr., társulati alelnöknek az alelnököz írásban benyújtott lemondását, amely következőképen hangzik:

Nagyságos Alelnök úr! Én politikával nem

foglalkozom, ezt sokszor, sok helyen és a jelen választások alkalmával is mindkét pártunk tudomására adtam. Ezen álláspontomhoz szigorúan tartottam magamat még a boldogult Mohay választása alkalmával is úgy annyira, hogy még kocsimat sem engedtem felhasználni. És mégis most a Közművelődés pellengére állít engem, mint olyat, ki a kormány politikáját szögálm, úgyis mint magán ember, úgyis mint a helyi takarékpénztár elnöke. Nos hát én egy olyan társulatnak, melynek közlönye így bánt el velem, elnöke tovább lenni nem kívánok, miért is tisztéről, megköszönve a szives bizalmat, ezennel megmáshíthatlanul lemondok. Kolleghiális tisztelettel Gyulafehérvárt, 1905. jan. 20. Dr. Ujfalusi József apát, kanonok.

A közgyűlés a lemondás szövegének jegyzőkönyvre vételével Wagner Sándor magyarázószavai, Pál Antal, Kórody Péter dr. és Péter János dr. felszólalása után az elnök lemondását egyszerűen tudomásul veszi, annak megokolását azonban nem fogadja el, hanem jegyzőkönyvileg megjegyzi, hogy a Közművelődés Ujfalusi József dr. apát-kanonok urat sem mint az Irodalmi Társulatnak, sem mint a helyi takarékpénztárnak elnökét „pellengérré nem állította“ és egy ténynek tárgyilagossá lőközlésével meg nem sértette, annál kevésbbé tette ezt az Irodalmi Társulat.

3. Ezután a tiszt. elnök felolvastatja Tamási Áron társulati alelnöknek írásban benyújtott következő lemondását:

D. a J. Kr.! Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak. Helyben. A folyó február 8-án tartott választmányi ülésben élő szóval bejelentetem az alelnöki tisztről való lemondásomat. Mídon e lemondásomat ezennel szabályszerűleg a t. közgyűlésnek benyújtom, a lemondás okául felhozom, hogy hivatalos teendőim annyira elfoglalnak, hogy azok elhanyagolása nélkül a társulat érdekében olyan tevékenységet nem fejthetek ki, melynek lelkiismeretem és az alelnöki állás feladatai jogosan és muhatatlanul megkívánnak. Többiben az eddigi bizalmat hálásan köszönöm és a társulat felvirágzását őszintén

óhajtom. Mély tisztelettel Gyulafehérvárt, 1905. február 9. Tamási Áron kanonok.

Miután Kárpiss Jánosnak felszólalására és a megjelent tagoknak ismételt felkérésére az alelnök nem volt hajlandó tisztének megtartására, a közgyűlés R ass Károly indítványát elfogadva, az alelnök lemondását sajnálatlalt tudomásul veszi és neki eddigi buzgó működéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

4. Most az új elnöknek és alelnöknek megválasztását tüzte ki napirendre a tiszt. elnök. Zlamál Ágoston egyhangú választást indítványozott és az ő fontos okokkal támogatott, megleg hangú ajánlatára a közgyűlés általános dicsérettel megemlékezve az ajánlottaknak a társulat élete és működése körül eddig szerzett számos érdemeiről, egyhangulag és nagy lelkesedéssel elnöknek Pál Antal főgimn. igazgatót, alelnöknek Wagner Sándor főgimn. tanárt választotta meg. A jelenlévők teljes örömeire a megválasztott új elnök és alelnök meghatott lélekkel köszönetet mondva a közgyűlésnek beléjük helyezett megtisztelő bizalmáért, a társulat szebb és virágzóbb jövőjébe vetett előremennyel és a megjelentek buzgó munkálkodásának lelkes ígéreten alapuló erős hittel elfogadták a nekik felajánlott tisztet.

Ezen rendkívüli közgyűlésnek egyéb kitűzött tárgya nem lévén, a tiszt. elnök a jelenlévők lelkes éljenzése közt köszönetet mondva a tagoknak oly nagy számban való szives megjelenéséért és a társulat jövőjére nézve igen eredményes egyhangú elhatározásáért, a jegyzőkönyv hitelesítésére Kovács Lajos, Soóthy Gyula és Cserséni Béla dr. tagokat kéri föl és a közgyűlést 6 óra 20 perckor bezárja. A megjelent tagok Zomora Dániel indítványára köszönetet mondva a tiszt. elnöknek a közgyűlést tapintatos és ügyes vezetéseért, a társulat ügyeiről való élénk eszmecserével szétszözlottak.

Gyulafehérvárt 1905. február 22.

Kárpiss János.
titkár.

Ugyancsak a bűdosó sorsát mutatja be egyik Népdalában: a bűdosót senki sem ismeri, senki sem szereti; nem értik meg a szavát sem, hogy értenék keserű bánatát? Messze van szerette honától, de fogadja, hogy örökre hű fia marad élve úgy, mint halva; hiszen most is ébren-alva mindig a róna-mezők delibabos közepén a lelke.

Mért is mennek idegenbe azok, akiket a kényszer nem üz oda; úgy is elegen sanylódnek vitéz ifjaink közül külföldi börtönben. Egy ilyen, idegen országban raboskodó, túri legényről szól egy másik Népdala, amelyben a legény csak azt búsulja, hogy nem lehetett lova hátán, amikor üldözték; de hát

A huszárnak vége, ha nincs a lova, —

s így bizony fogság lett az ő osztályrésze.

Gyötörö honvágy teszi elveszítettellenné a jó hazafi életét, ha idegenben kell azt eltöltenie, ezt mutatja meg „A titkos beteg“ című allegoria; hiába karolja fel a hazájából elköltözöttet a szerencse; lehet szerencsés, dús, tisztelt, — mégsem boldog, sőt

A kor halad s az évekkal nem enyhül
É néma harc, talányos gyötorem:
Ah, ellene a széles föld határán
Gyógyfű csak egy távol mezőn terem.
Az a nagy s régi baj: honvágy, — az a
Gyógyfű-termő föld: a kedves haza.

Oh, a honvágy. . . ! mit a hű bűdosónál
Nem enyhít a szerencse, hír, vagyon!

Magasb lelken még tetszőbb e nemes kín,
(E fénylő rozsdá a szinaranyon).
Mely bár emész, gyötör, könyet fakaszt:
A szenvedő híven ápolja azt.

A honvágy, mely lelkünkhez forni tiltja
A földet és javát, ha idegen. —
Szegény beteg! sok évtől ő is úgy volt,
Mikép a nád a felvonó idegen. —
Már-már repül . . . Mit egykor zengni hallá:
Haza hívá az a hang élve, halva.

Övéhez, kik halálos ágát körül-állják,
igy szól:

Áldásom rátok . . . de esküdjetek meg,
Hogy a szülő hon földébe temettek.

Itthon is vannak bűdosóink, akik az öket
üldöző önkény elől rejtőzködni kénytelenek.
Költőnk „Nyárbán“ című költeményével meleg,
gyöngéd intelmet intéz a nemzethez, hogy, a
mit most gyűjt, ossza meg ezekkel a szerencsétlenekkel, akik részvételre szorulnak.

Nagy szükségünk volna arra, hogy jó honfiaink mind itthon legyenek; mert olyanok maradtak elegen, akik a szomorú honi állapotok között örülni, vigadni, piperéskedni tudnak. Ezek ellen fordul „A puszpánghoz“ című allegoriájával:

Lombvesztve más fa, csak te, zölden!
Ha nem fáj a bérc gyászra néked:
A bércnek fájhat a te éked!

Hogy is ne fájna a hazának, ha fiai most
örülni tudnak, mikor azt veszítették el, ami a
földön a legdrágább: a szabadságot. „A távozó

után“ című költeményében így kiált az elveszített, drága szabadság után:

Oh, bájos égi hölgy, kinek mosolya fény!
 hová tűnsz el megint! ?

Felé tártuk karjainkat; de ő akkor siklott
ki azok közül, mikor azt hittük, hogy már örökre
a miénk. Talán vétettünk ellene? talán illatos szel-
lőnk, bíboros egünk, földünk bársonya, a kalá-
szos róna s a fonséges bérc nem tetszenek
neki? Még az érette meghaltak emléke s az
élok fájdalomla sem hajtja hozzánk; elhagyott
benűnknet s a költő hasztalanul mondja neki:

Boldog nép s táj, a hol felverted sátorod!
A lét könnyű s szabad, a szív hű s bátor ott,
Harsogják nevedet folyam, völgy és orom,
S örök tűz ég híven őrzött oltárodon!

Oh, a mi vágyunk is utánad tévelyeg . . .
— Mint nyugvó nap felé mennek a fellegek,
Mégkóstolánk érted kint, bűdosást, halált . . .
A sors, bírással, hajh mégis meg nem áld!

Könyörgöve fordul a hűtelenhez:

Bűvös tündérlány, fordulj ismét felénk!
Ha még egyszer téged keblünkhez öletünk,
Ha még egyszer miüket hév ajkad csókola:
Oh, el nem bocsátunk többé soha . . . soha!

Hiába könyörgünk hozzá! elveszítettük és
csak képzelettel áltatjuk magunkat, mint az
„Özvegy gölya“, amely párja nélkül tért vissza;
de ő úgy képzeli, mintha fészkén társa várná,
— képzelt tojásokon költ, képzelt fiaikat tanít-
gat röpülni és

H I R E K.

Hozzászólás a „műsorhoz“.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Becsess lapja folyó évi 6-ik számában Krax-Krax aláírással egy kis közlemény jelent meg a farsangi időben egészen a túltengésig üzött sok mindennel összekötött táncestélyekről. Bár nem vagyok olyan szakértő, hogy a műsorok összeállítását bíralt tárgyává tegyem, e közleményt helyeslem és becses engedelmével egy hiányát kipótólok.

A Csiki Lapok egyik számát forgatva, látom a sok jötekonycélú táncestélyről a számadást és a továbbiakra a meghívást. Mind szép, hiszen az Anyaszentegyház is megengedi kello korlátok között a vigalmat, a tisztességes szórakozást; de illik vigadnunk, hiszen e farsang hozta meg a függetlenség győzelmét, ha fel nem is bontják politikusaink az Ausztriával való vadházasságot. Azonban, hogy minden ilyen jötekonycélú táncestély, még azok is, miket kizárólag egyházi emberek, nagynevű papok védnöksége (hogy mi ez? Nem tudom.) elnöksége stb. alatt rendeznek, miért vannak mind szombat estvére téve, ezt nem tudom. Pardon! Az első nem tudomot kijavítom. Szükséges a nagyok neve, hogy kezdesdjenek a cél mellett; szükséges a védnök, hogy jó felülfizetéssel a közönségnek jó példát adjon. De hogy szombat estvére kellene tenni a táncestélyeket, ez nem szükséges, ez indokolatlan, ez káros, ez erkölestelenítő hatással van. Indokolatlan, mert a farsang hétfő, kedd vagy esütörtök napjain éppen úgy rendezhetnek, tehát szükség sem parancsolja, hogy szombaton legyenek e vasárnap 9 órákorig, tehát első harangszóig tartó táncestélyek.

Káros és erkölestelenítő, mert az ott jelenlő, még a kellő mértékét megtartó része is a közönségnek a vasárnapi sz. misére vagy nem megy, vagy ha igen is, a hegedűnek most már nem tüzelő, hanem altoató hangjai zengnek fülebe; a reggelig, vagy tovább mulatók pedig nem is adnak a templomra, az Istenre, inkább arra,

Vándorlását, gyöttrődését
Igy folytatja holtig.
Ez a madár mintha sorsunk
Élőképe volna!
A szív, ha szent tárgyat vesz el,
Tartja magát képzellel,
Mint az özvegy gölya.

Bizony pedig rommá omlott ősi dicsősé-
günk s csak a mult takargatja, mint az örök-
zöld „Repkény“ a romokat: azért hát

Fakadj, zöldelj multak virága!
Nekünk az emlék édes, drága . . .
És édes a nyugvók szívének,
Hogy díj s babér el nem veszének . . .
Zöldelj, borulj reájuk híven,
Hogy éljenek benned s a hirben
S a szívet még lenn is hevítsék
A szerelem, dal és dicsőség!

Nehéz lesz ebből a romból újra épületet
emelni: de sikerülni fog, csak hele ne törődjünk
a szolgaságba: ez az alapeszméje „A tél“ című
költeményének. Maga a költő így magyarázta
jegyzeteiben: „A baj, mit a sors ad, meglábol-
ható; de a békó, melyet maga szerez a nép,
örök szolgaság, nyomor.“ A költemény eszme-
menete a következő:

A tél uralkodik, s törvénye oly kemény!

alvást parancsol a föld erőinek; a napfény nem
lehet meleg, harmat nem hullhat, mert a tél

Foganást, születést irigyen ellenez.

Az ibolyának meg kellene halmia, ha fejét

mit elég gorombán így fejezzük ki: „kutyamarást
a szőrével.“ Látom hivatalos embert első harang-
szókor jönni haza. Csak kevésben mult, hogy
botrány nem lett belőle.

Miért kell szombatra fenni ezen mulatsá-
gokat? Hogy a hivatalos civil urak, ha reggelig
mulatnak, vasárnap aludhassanak. A köznapon
hivatalba kell menni, akkor nem szabad aludni.
Hát az Anyaszentegyház parancsa: „vasár- és
ünneppalokon szent misét becsületesen hallgass“
vagy az Isten 3-ik parancsa semmi tisztelt ren-
dező urak!? De hát csak egy kis hiba az egész.
A rossz győzött, a cél szentesíti az eszközt. E
sorok írója többször emelte fel szavát ezen
rendezések ellen magánlag, mikor a jötekonycél
érdekeiben megintertpelták, hogy miért nem
jelent meg. De a kicsiny emberek szavára, a
nagyok miért adnának valamit? Külömben is:
láttunk már oltáregyesület által is tiltott időben
rendezett táncestélyt. És ennek ki volt elnöke?
Nem mondom meg. Azt azonban igen, hogy én mint
rendező a szombaton este tartandó bálokhoz
nevemet sohasem adnám, ha még annál jobb
is az a jötekonycél, a miért rendezik.

Pesszimista.

— **Tamási Áron** káptalani prélátus,
székese gyházi főesperes-kanonok, a püs-
pöki iroda igazgatója s a státus igazgató-
tanácsának tagja tegnap — f. hó 25-én —
ünnepelte áldozópappá való fölszentelteté-
sének negyedszázados évfordulóját. És ün-
nepelte puritán szívének alázatával olyan
teljes csendben, a minő külömben egész
élete. Csendes, zajtalan munkásság jellemzi
leghívebb életét és működését. Nem jár-
kál dörömbölést és feltűnést keltő kotur-
nusokkal nagyszabású munkakörének desz-
kái, nem keresi a világ elismerő és
sokakat oly könnyen és végzetesen elbó-
dító tapsait, hanem munkássága, mint a
csendes tavaszi eső megtermékenyíti a
földet, éppen ilyen nyugodt, de eredményes

és áldásos minden ízében. Egy évi káp-
lankodás után nagynevű Fogarassy püs-
pökünk maga mellé hívta és azóta —
kerek 24 éve — a harmadik főpásztorunk
mellett végzi széles ismeretekkel, alapos
tájékozottsággal, lankadatlan ügybuzgalom-
mal s — a mi fő — ritka tapintattal az
egyházmegyei adminisztrációnak, mely
autonomiánk, gimnáziumaink, szemináriu-
maink stb. révén a legbonyolultabb s a
legterjedelmesebb, igazán terhes felada-
tát. Ismeri a prélátus urat már csupán
ezen munkaköréből kifolyólag is egy-
házmegyénknek csaknem minden híve, de
kiváltképpen minden papja, amint ő maga
is ismeri ezeket, de — és ez a prélátus
úr papí és férfit, jellemének legnemesebb
vonása — csakis jó oldaláról. Elítélőt,
rosszat soha senkiről — talán még a
notorius bünösről se mondott. Mindenkit
tisztel, becsül, szeret. Minden tisztel moz-
galomnak, ügynek lelkes híve, áldozatok-
kal szereplő tényezője, barátja. Irodalmi
társulatunk és lapunk, melynek igazi jó-
akarója és sok válságos helyzetében önzet-
len mentora volt, hálás érzülettel üdvözlí
a prélátus urat ez ünnepi alkalomból s
egyházmegyénk összes papjai és hívei hő
óhajtatást és imáit csokorba füzve helyezi
a prélátus úr ezüstmisés oltárára. Ez óhaj-
tás is ima: Isten éltesse egyházmegyénk
javára és büszkeségére még sokáig!

— **A Katolikus Kör** mult számunkban
előre hirdetett hangversenyét a jelzett szép
műsorral ma este hat órákor tartja meg, amelyre
ismételten felhívjuk a nagy közönség szíves fig-
yelmét.

— **Jötekonyság.** A gyulafehérvári Né p-
bank részvénytársaság eddigi jó szokásához
híven ez évben is husz koronát adományozott

kidugná; a tüesök szava nem tüzes; a korán
érkezett paesirta is csak egy barázdának szol,
nem az egész határnak; mint a hogy a költő
szava is csak keveseknek, nem az egész ország-
nak zeng. A deli zöld bokor le van tarolva, a

Magas tölgy lombjait letépték a szelek,
Hogy idegen földön hányatva vesszenek . . .
Szegény fa, óh, szegény büjdosó levelek!
Itt a halom búsong, a pusztá völgy amott;
De legnagyobb érte a zúgó folyamot:
A zordon tél reá
Beköt önmagából készített és rakott.

Örvendve látja, hogy a nemzeti érzés újra
föllendül és méltóan készül megünnepelni nagy
költője, Kazinecy Ferenc, születésének századik
évfordulóját 1859. október 27-én. Erre az alka-
lomra írta „Kazinecy Ferenc emlékezetére“ című
„hymusi emlékdetségű“ ódáját, amely 14 pá-
lyamú elől vitte el a díjat.

A Sajónak vényommal fedett völgyében
örül a magyar e nagy napon; azt ünnepli, akit
kora nem akart megérteni. A szabadság szere-
tetéért rabság volt osztályrésze és övei megta-
gadták a kiszabadult rabot; szegénységben élt
családjával együtt; de ő igaz próféta volt s a
baj le nem verte: azért most ne szóljunk a bus-
lakodás hangján, mert sorsát ő maga sem fáj-
lalta. Örvendve kell kiáltanunk:

Átokszerű küzdelmeidben
Ez a nemzet megáldatek

Az elaludt vérű nemzetet nem tudták fel-

ébreszteni a költők: ő az, aki — mint új Pro-
metheus — lelket lopott a holtha. A nyelvet
művelte; hirdette és terjesztette az izlést; biz-
tatta a kezdő írókat; békéltetett és izgatott, míg
végre sikerült lelkes táborot teremtenie.

És zeng apáink drága nyelve!
Ingó szellő, zúgó vihar. —
Mi szép gyöngéd érzést helhelve,
S midőn a harc terén rivall!
Élet, halál, bú — s kedvre megnyer,
Igeiben búháj lakik . . .
Behat, mint a ketélű fegyver
Mind a velők oszlásaig!

Zeng, — és mi élünk . . . ! annyi villám
Nem sujthatá le a magyart!
Velünk az ég kegyelme nyilván . . .
S örlekeink védkarja tart!
Élünk, élünk . . . ! s milliók remélnek,
Vevén ajkad nyílt jóslatát:
Mellyel népünk nagy büszke népek
Művelt sorába állatád!

Ez az ünneplés, a magyar nyelv zengése
az a jutalom, amelyet mi nyújthatunk.

Mit mondjunk jöve hült porodhoz?
Áldás és fény nagy neveden!
Amely nyelven s lelkében hordoz,
Áldás és fény a nemzetben.

(Folyt. köv.)

Riszner Ödön.

a helyi főgimnázium Segítő-egyesülete részére, melyért a főgimn. igazgatósága e helyen is forró köszönetét nyújtotta.

— **Az új ház megalakulása** f. hó 21-én a szövetség ellenzék teljes diadalával történt. Nem remélt többséggel vitte győzelemre a maga jelöltjeit, habár a bukott liberális párt abban reménykedett, hogy az egyesült ellenzék már most az első tűzben meghasonlik. Keserves csalódás volt a tisztaistákra. A különböző árnyalatú ellenzéki pártok mint egy ember jelentek meg az urnánál s 60—70 szótöbbséggel juttatták székükbe az elnököt, a két alelnököt s a jegyzőket.

Elnök: Justh Gyula lett, a függetlenségi pártnak ez a kipróbált, általában becsült harcosa. A megbecstelenné vált elnöki székbe becsületet, politikai tisztességet és kötelességtudást visz be.

Az egyik alelnök a disszidens Bolgár Ferenc lett. A katonából lett politikus, a mérsékeltlibb irányzat híve. A politikai megalkuvást sohasem ismerte.

A másik alelnök Rakovszky István szintén katonából a néppártiak legtemperamentumosabb s hozzátehetjük egyik legképzettebb tagja. Bámulatos szívóssággal készült politikai pályájára úgy, hogy ime a magyar parlamentnek egyik legkimagaslóbb alakja s legfelkészültebb debattőre. Élénk, merész, nyílt szónok. A liberális korrupciónak leghevesebb üldözője.

Az ellenzék a liberálisoknak még jegyzőjelöltjét (Szóts Pált) is kibuktatta, valamint Csávossy Béla helyett, a függetlenségi Tóth Jánost választotta meg háznagynak.

— **A hatodik népszerű előadás**on, melyet a kath. Legényegyesület február hó 19-én rendezett. Csibertics Imre főgimn. tanár volt az előadó. Beszélt a villamoságról s a rávonatkozó alaptanokról. Előadása világságával, mindenkinek megérthető formájával s különösen azzal bilineselte le a figyelmet, hogy érdekes és sikerült kísérletekkel igazolta a villamoságra vonatkozó alaptörvényeket illetőleg tanokat. A szép számban megjelent közönségnek igazán hasznos és élvezetes előadásban volt ezúttal is része. Megelégedettségnek, tetszésnek előadás közben is többször kifejezést adott.

Nagyon kedves volt azon bohóság is, melylyel Szekál Mihály és Szilágyi József lepték meg a közönséget. Ezúttal zene-bohóságról van szó: papiros kiűrtök recsegtetéséről, kacagató kuplék előadásáról. Mind a két úr ért a színpadon való mozgáshoz, s még a rögtönzéshez is. Zajos tetszésben volt részük.

— **Halálozás.** Simon Sándor oláhláposi r. k. lelkész elhunytával a következő gyászjelentést kaptuk: A belsőszonoki esperesi kerület papsága a maga, valamint az oláhláposi hívek és számos rokonok nevében mély fájdalommal tudatja, hogy a szeretett paptárs, az Úr szőlőjének bűzgő munkása, az önfeláldozó rokon, Simon Sándor, oláhláposi róm. kath. lelkész életének 57-ik, papságának 31-ik évében a szent-ségek újatoss felvétele után kínos szenvedés következtében folyó évi február hó 13-án este az Urban csendesen elhunyt. Hült tetemei folyó hó 16-án délután 2 órakor fognak az oláhláposi sírkertben örök nyugalomra helyeztetni; halhatatlan lelkéért pedig f. hó 17-én délelőtt 10 órakor fog az engesztelő szent miséidőzart az egek Urának bemutatgatni. Papi köteleit szigorú pontossággal teljesítő, szent hitét hatalmasan hirdető és védő, a maga igazaiért törhetetlen eréllyel küzdő szolgálját hívta el korán az Úr, így szólítván: „Jó és hív szolgám, mivelhogy a kevéssben hű voltál, sokat bizok rád; menj be Urad örömébe!” Nyugodjék békecséggel! az örök világság fényeskedjék neki!

— **A gyulafehérvári „egyesült ellenzék“** f. hó 23-án este 6 órától igen népes értekezletet tartott, melynek egyik célja volt: intézkedés a végleges szervezésre, másik, tanácskozással márc. 15-ének méltó megünnepléséről. Az értekezlet mindkét ügyben egy-egy több tagból álló bizottságot küldött ki. Az első bizottságnak feladatává tette, hogy márc. 12-ig megállapodásait, javaslatait végleges elfogadás végett az addig összehívandó nagygyűlés elé terjessze, hogy az „egyesült ellenzék“ állandó szervezetet nyerjen városunkban. — A második bizottság feladatává tette az értekezlet, hogy magát városunk polgárságából — politikai pártra való tekintet nélkül — kiegészítvén, március 15-ének méltó megünneplését készítse elő.

— **A kolozsvári Szent-Imre-Egyesület** a kolozsvári társaság legelőkelőbb úrnőinek és urainak védősége alatt márc. 4-én műsoros táncestélyt rendez. A műsor a következő: 1. Hegedűi szülő, előadja Kunez Ödön úr. Zongorán kíséri Papp Alajos úr. 2. Költmények, felolvassa Kiss Menyhért úr. 3. Énekel Vikol Rózsaika úrhölgy, zongorán kíséri Nagy Géza úr. 3. Szavai Ákontz Ilonka úrhölgy. 4. Zongorán játszik Nagy Géza úr. 6. Gordonka szülő, előadja Gáman Dezső úr, zongorán kíséri Marinescu Jenőné úrnő.

— **A kath. Legényegyesület** rendez évi közgyűlését a vasárnap délutáni előadás után tartott meg Rass Károly elnöke alatt. Hü képét adják az egyesület nemes munkálkodásának, vezetősége lankadatlan fáradozásának a következő adatok. A tagok részt vettek a husvét táján tartott szentgyakorlatokon, vásár- és ünnepnapokon a részükre tartott szent miséken. Rendszeres vallástani oktatásán kívül rajz és számtani oktatásban is részesültek. Ezen szakelőadásokat Baumann Arnold, Müller Lajos és Hinger József urak tartották. Az éneket Szekál Mihály tanította, az önképzőkört pedig Rass Károly elnök vezette. Rendezett az egyesület két nagy színelőadást, két táncmulatságot, nyolc népszerű előadást, két teaestélyt, egy karácsonyi ünnepélyt és több házi összejövetelt.

Van az egyesületnek a multévről 756 K. készpénze 2400 K. át ötó berendezése, 321 kötetből és 300 füzetből álló könyvtára.

Az elnök buzdító szavai után felvettek az egyesületbe tizenhat derek iparos legényt, kik ezzel tagjaivá lettek az egész világ kath. legényegyesületeinek. Tiszteletbeli elnöknek választották Zomora Dániel kanonok urat, kinek az itteni egyesület megalapításában elévülhetetlen érdemei vannak. Alelnök lett Baumann Sándor műasztalos.

Az elnök örvendő szívével és fölemelt fövel nyitotta meg ezt a gyűlést, mert ez olyan munkásságról és eredményről tett tanuságot a nagy közönség előtt, a melyet csak böles és körültekintő vezetéssel, önfeláldozó munkássággal s fáradságot nem ismerő tisztikarral s olyan tagokkal lehet elérni, kik tapasztaltak, érzik annak az egyesületnek, melynek tagjai nemcsak „anyai“ szeretetét, hanem „atyai“ gondoskodását is.

Örömmel látjuk ezen egyesület izmosodását, nagyfokú fejlődését, nemes munkálkodásának eredményét és hatását. — adjon az Isten továbbra is állandó sikert!

— **A gyulafehérvári műkedvelők** részben a műkedvelő társulati alap létesítésére, részben az állami iskola szegény tanulóinak felruházására március hó 5-én (vasárnap) Dr. Felszeghy Lajos védnöksége alatt az Európa szálló dísztermében színelőadással egybekötött táncestélyt rendeznek. Színrre kerül Lukács Sándor „A vereshajú“ c. eredeti népszínműve 3 felvonásban. A jónak ígérkező előadás iránt általános az ér-

deklódés. Az eredményről jövő számunkban adunk hírt.

— **A „Borsszem Jankó“** hirhedt hazafiatlan élclap a nemrégiben Kossuth Lajos szelleme ellen intézett kvalifikálhatatlan támadása miatt az ország legkülömbözőbb részeiből nap-nap után megkapja méltó büntetését — a teljes megvetést. Kaszinók és társas körök egymásután dobják ki helyiségeikből. Így tett legújabbban városunkban is a „Kereskedelmi Egyesület.“ Révész Ártur indítványára. Az indítványozó hazafias örködésedet dicsérjük, az egyesület határozatát helyeseljük. Így kell ennek lenni. A tiszta hazafiaságban minden más érdeknek fel kell olvadnia.

— **Fontos Amerikába utazóknak.** A magyar kormány az Amerikába való utazást most már Brémán át is megengedte. Fiumén át Amerikába szülő útlevelek most már Brémán át is érvényesek, ha az illető útas egy Brémának szülő hajójegy birtokában van. Aki Brémán át akar utazni, annak okvetlenül kell otthonról 20 koronát előre Brémánba előlegnek beküldenie, mire rögtön megküldetik a hajójegy. Jövegszégű és munkaképes munkások, akik az amerikai rendeltetési helyig szülő vasúti jegyet kifizették és azonkívül még 50 koronát készpénzben felmutatni tudnak, Amerikában beboesatást nyernek. Akinek barátjai vannak Amerikában, hozza magával azok czimeit. Szembetegek vagy egyéb testi fogyatkozásban szenvedők, 50 évnél idősebb személyek vagy olyanok, akik valamely Amerikában levő gyárral szerződést kötöttek, mely szerint ott bizonyos meghatározott bért dolgoznak, Amerikából visszautasítatnak. Ratiborban, valamint Bremenben minden kivándorló megvizsgáltatik, mindenki tehát, a ki Bremenben hajóra felszáll, előre láthatólag Amerikában beboesatást nyer.

Keresztény jellem.

Az elmúlt évek sivar politikai idejében valóban fehér holló-számba ment a keresztény-jellemű ember. Hiszen a multnak az a remiszenciája, hogy ha egy vidéki pap kanonokká akart lenni, előbb liberális képviselővé kellett megválasztatnia. Ha valaki püspökké akart lenni, — tisztelet a kivételeknek — előbb a mamekluság tizenhármás próbáján kellett átesnie. Mennyi stréber pap fakadt ki ez egyházesenes felfogás és eljárás talajából; mennyi demoralizációt vitt ez véghez a papság és a nép kebelében? Mily mértékben érezte ennek káros befolyását az egyház.

És most?! A kocka megfordult! A püspökcsináló és kanonokgyártó liberáliszmus lealkonyodott; a stréberség korszaka elmúlt; van remény, hogy az egyház jobb időket fog élni; van remény, hogy a keresztény jellemű egyének érvényesülni fognak; van remény, hogy nem a mamekluság, hanem a személy érdeme fog dönteni az egyházi állások betöltésében. Oh szegény Magyarország, be sokáig kelle önmegtagadó türellemmel várnod, míg idáig jutottál.

Vegyük a dolgokat úgy, ahogy folytak. Ugyan hol képezte a legelső kérdések egyikét az, minő egyházi érdemei vannak annak, akit ki akartak tüntetni? A politikai, a jellemmel ügyszólván visszás arányban álló stréberség volt eddig ügyszólván elengedhetetlen feltétele az előmenetelnek.

Nem beszélünk mi csak a közelmultrol.

Ez eljárás visszahat a messze multba. A lélekszámzó liberáliszmus kezdeténél kell keresni. A liberáliszmus az egyház tanítása szerint bűn. Ne csodáljuk tehát, ha a liberáliszmus lé-

lekrontó és egyházbontó szelleméből táplálkozó korszak oly bönitőleg hatott az egyház életére, az egyházi intézmények fejlődésére és az erény gyakorlatára. Valamint a víz olta a tüzet, úgy az egyház által bűnnek nyilvánított liberalizmus is akadályozza a lelki életet és tökéletesedést. Jaj a magyarországi katolicizmusnak, ha a minden ízében korrumpált liberális párt még tovább tartja magát az uralom felszínén, mindig jobban és jobban grasszált volna. A liberalizmus kezdete minden vallási, erkölcsi és társadalmi rossznak. A liberalizmus az első lépcső; a második lépcső a szabadkőművesség; a harmadik lépcső a vallásból kivetkőzött szocializmus, mely egyes arculcapása Isten hetedik parancsolatának; a negyedik fok az anarkizmus és mindent felforgató nihilizmus. Avagy merné-e ezt még valaki tagadásba vonni, midőn oly kézzelfogható módon bizonyítja ezt a minden tekintetben súlydelt és szánalmat keltő Franciaország. Ha valakit rabszolgává akarunk tenni, előbb szegényé teszünk. Ezt tette a franciaországi szabadkőművesség az egyházzal; erre törekszenek minden országban az Istenből elrugaszkodott liberális szabadkőművesek, kiknek gyűlölete az egyháziránt telhetetlen.

Isten különös gondviselésének tudandó be, hogy az egyház ellen negyven év óta folyó fondorlatnak a fonala f. évi január alkonyán elszakadt. A Regnum Marianum még sem fog jutni a minden tekintetben boldogtalan Franciaország szomorú sorsára. A levegő tisztul. A haszonleső opportunizmus megvetés tárgyát kezdi képezni; a nép érdekeit teljesen megvető és elhanyagoló vallástalan klikkek felbomlanak; új gondolkodás, becsületreméltó öntudat lélekemelő fuvallata hatja át Magyarországot légkörét. Soha nem remélt változás küszöbére léptünk.

A papi állás a legideálisabb állás elméletileg. Sok köztiszteltetnek örvendő papgyakorlatilag is ideális módon viselkedett, hogy ne csak szavával, hanem példájával is világítson a híveknél; de hányan tagadták meg az életben állásuk eszményi jellegét; a haszonleső liberalizmus légkörében érezték magukat jól, miáltal nemcsak saját személyüket tették gúnyteltjes megvetés tárgyává, hanem az által saját állásukat, sőt magát az egyházat is mindenféle öcsárlásnak tették ki.

Reméljük, hogy ennek most vége szakad. A görbe jellemek nem fognak érvényesülni; az érdemek fognak érvényesülni; a bűnös streberség megvetés tárgyát fogja képezni; a tiszta öntudatból eredő viselkedés jutalom elé fog nézni.

(„Esztorgom.”)

Dr. N. J.

Katholikus sajtó és a hitélet.

(Folytatás és vége.)

Az I. koronát a szegény munkásnép és ifjúság is könnyen tudná befizetni. Ezért a Szent-István-Társulat adna, mint a pártoló tagjainak naptárt s ezen kívül 1—2 kisebb művet, melyben az élet számára nyerne állandóan oktatást a nép és ifjúság. Ez kiválóan szükséges, mivel az Istenfelő érényes ember tud igazán hazát szeretni királyt és törvényt tisztelni.

Az ifjúságot szóval is, de főképp a jó könyvek által szükséges mindig tanítani, hogy miként kell az erényt tisztelni és követni, az egészséget, időt és pénzt megbeesülni s a hon javára értékesíteni.

A pártoló és alapító tagoknak is, hogy minél több tagot lehessen gyűjteni, szintén a Szent-István-Társulat adna 2—3 korona értékűnek megfelelő jó könyveket.

Ezen magasztos hivatású társulat, mint a „Közművelődés” (1903.) 51-ik számában

kifejeztem, leginkább a valódi nagy apostol és tudós írónak védnöksége alatt tudna áldásosan működni s ugyanazért ezen társulatot, melynek külön igazgató választmánya lenne: Szent-Pál-Társulatnak lehetne nevezni.

A valódi nemes cél érdekében, szükséges a megfelelő pénzüsszeget összegyűjteni, a mit leginkább az isteni és felebaráti szeretet erejével lehet eszközölni.

Ugyanis, a mint vélem, hazánkban van 10 ezer kath. templom, minden-féle templomot és kápolnát is ide értve.

A nagyméltóságú magyar püspöki kar egyes engedélye folytán lehetne évenként háromszor pl.: Jézus szent neve ünnepén, pünkösöd másodnapján és Szent-István király napján a Társulat szent céljára gyűjtést rendezni.

Minden templomra csak 6 koronát számítva ez magában 60 ezer koronát tenne, mivel évenként a kath. sajtó és közművelődés ügyét elő lehetne mozdítani.

Ezen összegnek jelentékeny része a Szent-István-Társulatnak lenne bevétele; ezért a Társulat minden egyes templom lelkészének küldene hitvédő és oktató imakönyveket s népirat-kákat.

Ekkor minden egyes lelképásztor tudna a szükségnek megfelelően ajándék-könyveket adni; szegény és árva fiúknak, cselédeknek, a filiákban lévő elhagyott szegény hűveknek.

Kórházakban a betegeknek, börtönökben a szerencsétlen foglyoknak egy-egy vigasztaló s szívmeméltő könyv igen jó szolgálatot tenne.

Idővel, mint az alap nagysága engedni fogja, lehetséges lesz a katonáknak ima s a szegény tanulóknak városokban és falvakban bár vallástani könyveket ajándékozni.

Egyszóval a tervezett Társulatnak nemes feladata lenne a lelki-tesztiszenvedőknek minden körben jótékony vigaszt nyújtani.

A kath. sajtó legfőbb ápolója és védője a hitéletnek.

IX. Pius szerint: a kath. sajtó támogatása manap fontosabb, mint a templomok építése.

X. Pius szentséges Atyánk üdvös célja szerint a Krisztus szelleme szerinti megújulást úgy lehet kiválóan elérni, ha a kath. sajtónak a főurak palotától a szegények kunyhójáig biztos otthona lesz.

A leendő Társulat 2-ik s 3-ik célja mellett hosszan érvelni fölsőleges.

„A tudomány hatalom,“ ezt minden művelt ember elismeri.

Különösen a mai romlott korban minden nemes eszközt fel kell használnunk, hogy minél több tiszta jellemű, okos, tudós s ügybuzgó egyházi és világi bajnok férfútt képezzünk, szent-egyházunk s szeretett magyar hazánk javára.

A „kié az ifjúság, azé a jövő.”

Hitben erős, érényes, munkás, honszerető, tudományt kedvelő ifjúságra van szüksége szegény magyar hazánknak.

A jó Isten a szegény magyar szülők gyermekét, nem egy helyen, kiváló nagy tehetséggel áldotta meg.

Azonban a nagy szellemi kincs, nemeslelkű pártfogók hiányában nem tud hasznot hozni.

A Munkácsy Mihályok és Fadrusz Jánosok nagylelkű pártfogók támogatása mellett tudnak a magyar névnek tiszteletre méltó hírnevet s halhatatlan emléket szerezni.

Szeretet és egyetértés által tudunk a közjónak hasznos szolgálatot tenni.

Az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület a hazafias kultúra szempontjából az erdélyrészi magyarokat valláskülönbség nélkül tudja egyesíteni.

Nekünk katolikusoknak az egyetértésre és összetartásra kiváló nagy szükségünk van.

Különbön mit ér a tudomány és vagyion, ha nincs meg a szeretet, összetartás és előre látható okosság?!

Ha szeretjük egymást, akkor vagyunk az isteni Mesternek tanítványai, akkor leszünk méltók az Úr Jézus szent szívének áldásaira.

„Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, a mint én szeretlek titeket.” (Szent János evang. 15. r. 12. v.)

„Nagy dolgokban jót akarni is elégséges.”

A katolikus hívek egyesült erejével, a jó sajtó, a hitélet, magyar nemzeti irodalom közművelődés érdekében évenként szeretet-adományokat gyűjteni úgy hiszem mindnyájunkra nézve nagy és nemes feladat.

Máthé József.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* Zászlónk. A februári számról van szó, mely e hó 15-én jelent meg új címképpel, gazdagon illusztrálva. Komoly és vig, lelkesítő és lelekerítő cikkei sűrű egymásutánban és jöleső változatossággal sorakoznak ez új számban is. Művelődéstörténelem. („A régi Egyiptomról.”) Költészet („Szapary.”) Humor („Farsangi bohóságok. Szökevények.”) Kísérleti természettan. („Newton-féle szingyürük.”) Világeseemények. („Hírek az örök városból.” — „Orosz-Japán háború.”) Diák-történelm. („Az én naplóm.”) Művészeti kísérletek. („A slöjdözök, öt pont.”) Ifjúsági hitéleti mozgalmak, fejtörő rejtvények, tréfa, sport, tanulmányút, ifjúsági szárnypróbálgatások („Fakadórügyek”) mind-mind megkapja a maga helyét, illusztrációját. Meglett emberek is örömmel olvassák ezeket, az ifjúság számára egyenesen hézagot pótol. Ára pedig ily tiz füzetnek csupán 2 korona. Az eddig megjelent 6 füzetet azonnal megkapják az előfizetők, s a tavalyi (II-ik) évfolyam is megrendelhető. Füzve 2 kor. díszes kötésben. 4.32 kor. Mutatvány számmal ingyen és hármentve szolgál a Zászlónk kiadóhivatala Bpest, VII. Damjanich-u. 50 sz.

* „A Borromeus” hitszónoklati havi folyóirat XIX. évfolyamának 4. füzetét a következő gazdag és érdekes tartalommal jelent meg: Ötven-veszárnapra. Hová siessünk e napokon? Boromisza István, kalocsai főszékesegyházi kanonok, plébánostól. A bűn: Nagybójtó szentbeszéd-sorozat. Gerebenics Sándor, szerkesztőtől: Bójt I. vasárnapjára: Mi a bűn magábanvéve? Bójt II. vasárnapjára: Mi a bűn az Istenre nézve? Gyümölesoltó-Boldogasszony ünnepére: Mi a bűn a b. szűz Máriára nézve? Bójt III. vasárnapjára: Mi a bűn az emberre nézve? Alkalmiak: Szentségimádásra: II. A szerető, a vigasztaló Jézus a legm. Oltárszentségben. Dr. Strommer Viktorin, pannonhalmi sz. Benedek-rendi theol. tanártól. Bücsunapra (Szent József ünnepén.): Szent József dicső nagysága s hatalmas szószólása. Kapuy Elek, győri szentszéki ülnök, székesegyházi sekrestyeigazgatótól. Hamvazó-szertára (Oltárszert.): Mire emlékeztet a hamvazás? Domokos István, dőri plébánostól. „Mi atyánk!” Nagybójtó szentbeszéd-sorozat. Horváth Lajos, t. kanonok, győrujvárosi plébánostól! I. Bizalmat keltő, erősítő, felebaráti szeretet ösztönző szöveg. II. Isten nevének megszentelgetéséről és megszenteléséről. III. Isten országa. A jeles folyóirat, melyet a ft. papságnak a legjobb lélekkel merünk ajánlani, Gerebenics Sándor győri székesegyházi hitszónok szerkesztésében jelenik meg Győrött (Káptalandomb), ahol évi 8 korona fejében megrendelhető.

* **Két emlékezés.** A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának kiadásában két emlékezés hagyta el a sajtót. Az egyik Pauler Gyuláról, nemrég elhunyt jeles történettudósunkról szól s „Pauler Gyula emlékezete” címet viseli. Az emlékezést Békefi Remig dr. tartotta a Tud és Irod. Osztály 1904. november 9-én tartott gyűlésén. Az emlékezés végig haladva Pauler élete folyamán, bőven méltatja történetírói és lírai működését; egyszersmind magasztalja emberi tulajdonságait. — A másik emlékezés Lubrich Ágostról, az 1900-ban elhunyt tudósról szól. Ezt Acsay Antal dr. tartotta „Lubrich Ágost emlékezete” cím alatt az Osztály 1904. május 31-én tartott gyűlésén. Ez az emlékezés Lubrich nevelés-tudományi rendszerét nemcsak behatóan, de bírálva is ismerteti s a magyar tudományosságának is valóságos kortörténetet adja. Mindkető mű a Szent-István-Társulatnál kapható. Az előbbinek ára 80 fillér, az utóbbinak 1 korona 60 fillér.

Pályázatok.

— **A türkösi** róm. kath. kántortanítói állás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelme: 1) a püspöki uradalomtól 200 korona; 2) a Dr. Fogarasi-féle alpból: 97 kor. 60 fill.; 3) az adóhivatalból 105 kor.; 4) kepe a hétéfalusi hivatól évi 300 korona; 5) stóla átlag 15—20 korona. Ezenkívül szép lakás, mely áll 2 szobából, konyhából, kamrából, és pincéből; fásszín istálló, kert.

Az államsegély kiegészítés folyamatban van. Az állást elnyerni óhajtok szabályszerű folyamodványukat Püspök úr ő méltóságához címezve alólirhoz adják be, március 10-ig. A kinevezettnek kötelessége leendő az összes kántori teendők végzése s a hat osztályú iskola vezetése, 20—25 növendékkel. Az állást azonnal el lehet foglalni.

Próbára bármikor szívesen láttatnak a pályázók.

Türkös, 1905. február 14.

Fuchs Gusztáv
plebános, isk. szék. igazgató és elnök.

— **A lengyelfalvi** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat nyitattik. Jövedelem: 1) Őszi buza kepe 50 kalongya, értéke: 120 korona. 2) Favaskepe 50 kalongya zab, értéke: 75 kor., 3) Pénzbér (ospora) 45 kor., 4) 25 terű kemény tűzifa értéke: 60 kor., 5) évi stóla átlag 40 kor. 6) Szent-mise alpból 15 kor. 60 fill., 7) Egy havasi fa-jog értéke 4 kor., 8) 1 hold 1355-öl szántó és 1402-öl kaszáló haszon értéke 26 kor., 9) Iskolai magtár

kamatból 5 nagyveka szemes gabona értéke 11 kor., 10) iskolai pénzkamatból 41 kor. 40 fill., 11) Államsegélyből 362 kor., összesen 800 korona. Ezen kívül korpótlék az arra jogosultnak.

Kötelességek: a) a kántori teendők végzése; b) a mindennapi és ismétlő tankötelesek tanítása; c) a faiskola kezelése.

A kántor-tanítói lakás áll: 3 szoba, egy kamara és pincéből; van csűr, istálló,

tyúk- és sertés ólla; sütőház, gyümölcsös és veteményes kerttel. A harangozás és templomtisztítás kiadva. Pályázók felhívataknak, hogy kellőleg felszerelt kérvényeiket folyó évi március hó 26-ig alulirhoz nyújtsák be.

Kelt Lengyelfalván, (u. p. Székelyudvarhely) 1905. febr. 24-én.

Konesag Ignác,
lelkész, isk. szék. elnök.

Pályázati hirdetmény.

A gyulafehérvári püspöki papnövelde birtokai Oláh-He-repe és Oláh-Gírbó községekben haszonbérbe adatnak **1906. évi január hó 1-től** számítandó 6, esetleg 12 évre. A pályázatok irásban a papnövelde igazgatóságához nyújtandók be **1905. évi április hó 1-ig.** A bérleti szerződés minden pontja szigorúan lesz betartandó.

Főbb feltételek:

- 1) minél nagyobb évi haszonbér;
- 2) az évi haszonbér biztosítására éppen annyi készpénz teendő le a papnövelde pénztáránál, a mennyi az évi haszonbér.
- 3) a haszonbérletből származható bármínő perek költségeinek, valamint a haszonbérlet birtokon előállható bármily károknak fedezésére biztosítékul leteendő 10.000, irva tízezer korona akár készpénzben, akár elfogadható értékpapirokban, akár ingatlan vagyonnak tekkönyvileg első helyen való leköltésében;
- 4) bérlő köteles télen-nyáron állandóan egyik birtokon lakni, a másikon pedig becsületes, szakértő és rendszerető gazdatisztet tartani; ha maga személyesen nem lakik ott, köteles évenként külön e czímen a papnöveldeinek fizetni 1000, irva Egyezer koronát; ha a másik birtokon nem tart kifogástalan gazdatisztet, e czímen köteles a papnöveldeinek külön fizetni 500, irva Ötszáz koronát minden évben;
- 5) köteles bérlő saját költségen minden lakóházat festetni és tisztán tartani; továbbá köteles saját költségen minden kerítést, kaput, hidat, ajtókat és ablakokat mindjárt kezdetben kijavítani, állandóan jó karban tartani és a bérlet végén így visszaadni.
- 6) nagyobb javítások költségeinek egyharmadát, újabb építkezések költségeinek felét bérlő köteles fizetni minden egyes esetben;
- 7) az oláhgírbói tagosított birtokon köteles bérlő saját költségen jó istállót, jó eselédházat, jó kútat és jó kerítéseket építtetni s a bérlet végén azokat jó karban az intézetnek átszolgáltatni;
- 8) köteles bérlő saját költségen mindkét birtokon a szőlőket amerikai ojtott nemes vesszőkkel teljesen ujraültetni (minden évben legkevesebb egy holdat) és a bérlet végén teljesen jó karban hátrahagyni; ellenkező esetben a megbeesült kárt köteles megfizetni.

Kelt Gyulafehérvárt, 1905. február 11-én.

A papnövelde igazgatósága.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitünő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javításokat, hangolásokat és átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Siker hirdetésekkel

csak a hirdetések celszerű fogalmazásával, megfelelő tipografiai alak-
jával és az alkalmas újságok helyes megválasztásával érhető el. Ennek
elérése céljából forduljon **Mosse Rudolf hirdetési irodájához**
Budapest, IV. Ferenciek-tere 3. ezen iroda a siker elérésére szük-
séges felvilágosításokkal díjmentesen szolgál. — Csak az újságok eredeti
sorai, nagyobb megbízásoknál legmagasabb árkedvezmények engedé-
lyezése mellett számíthatnak fel; ezen intézet igénybevétele által több
nagy előny mellett a hirdetési költségekben megtakarítás is elérhető.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni
szándékozik, vagy ha eladásra szánt

**könyvtára, irodalmi műve,
zene eszköze, festménye, régi könyve,
olajfestésű képje, szobra,**

**fegyvere, régi pénze, ékszere, butora,
háztartási, gazdasági és más eszköze**

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben,
mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség
körében igen nagy számban forog közközen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban
szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kap-
ható a **szabd. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.**

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: **Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.**

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műes-
tészeti és
iparműve-
szetiintézet.
Alapított
1887-ben

Olajba oltárkép

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nész-, név- és születésnap, vagy egyéb
alkalmi és ünnepi ajándékol szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a leginomabl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

Poichromozott fa-szobrok

aranyozott széll

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220		
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—		
magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hereceprimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna
Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága
Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők
és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), keresztiek aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés
eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón. Szegé-
nyebb egyházaknak 25% engedmény! Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.

Telefon. ☉ Társas kocsi. ☉ Kitünő konyha. ☉ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☉ Iő zékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.

